

Ім'я Миколи Пирогова та його життя залишаються прикладом служіння народу, патріотизму, самовідданості ідеалам великого милосердя. В цій людині простежувалася відданість своїй справі та гуманність людини до всього живого. Він продемонстрував істину місію лікаря, яка полягає не лише у порятунку життя та здоров'я людей, але і в поширенні у суспільстві гуманістичних цінностей, навіть якщо доводиться йти всупереч загальноприйнятим нормам.

Джерела та література

1. Голобородько В. М. Микола Пирогов в Україні. Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. 178 с.
2. Мартынова З. С., Антошук К. Ф., Фоменко Л. И., Вихристюк Г. И. Н. И. Пирогов – участник Крымской кампании 1853–1856 гг. *Національний музей-садиба М. І. Пирогова*. URL: http://www.pirogov.com.ua/pirogov_-_uchasnik_krimskoy_kompanii_1853-1856_gg_ua.htm
3. М. І. Пирогов. Його життя і діяльність в Україні / М. С. Скрипников, Ю. О. Максимчук, К. І. Кульчицький [та ін.]. Полтава: [б. в.], 1995. 162 с.
4. Пирогов Н. И. Вопросы жизни. Дневник старого врача. *Н. И. Пирогов. Собр. соч. в восьми томах*. Москва: Государственное издательство медицинской литературы, 1962. Т. VIII. С. 69–352.
5. Пирогов Н. И. Начала общей военно-полевой хирургии. Москва–Ленинград, 1941. 335 с.
6. Пирогов Н. И. Севастопольские письма и воспоминания. Москва: Издательство АН СССР, 1950. 296 с.
7. Сергеева Т. Б. Николай Иванович Пирогов – русский врач, совесть нации. Ставрополь: Медицинский вестник Северного Кавказа, 2010. 83 с.
8. Собчук Г. С., Кланца П. А., Кланца О. П. Золотая осень Н. И. Пирогова: жизнь и деятельность Н. И. Пирогова в усадьбе Вишня. Винница: Консоль, 2005. 154 с.
9. Шевченко Л. М. І. Пирогов в Україні. Київ: Рідний край, 1996. 127 с.

Попова Тетяна

Українська інженерно-педагогічна академія

ОГЛЯД РІЗНОВИДІВ ШИЙНИХ ПРИКРАС В ЕТНІЧНОМУ ОДЯЗІ УКРАЇНОК ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Анотація. Розглянуто декорування етнічного жіночого одягу різними видами шийних прикрас (намистами, дукатами, згардами, кризами, рифами, баламутами, пацьорками, герданами тощо), які мають своє призначення, естетичні особливості, техніку виконання.

Ключові слова: одяг, українки, шийні прикраси, орнамент, оздоблення.

Abstract. The decoration of ethnic women's clothing with different types of neck jewelry (necklaces, ducats, collars, crises, reefs, balamuts, beads, necklaces, etc.), which have their own purpose, aesthetic features, technique.

Keywords: clothes, Ukrainian women, neck ornaments, ornament, decoration.

В Україні бісерні прикраси в складі національного костюму найбільш поширені як у західних – Закарпатській, Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській, так і у центральних областях – Чернігівській, Житомирській та Київській. Більшість назв українських бісерних прикрас виникла від способів виготовлення: силянка, плетінка, гердан тканий тощо; від форми вічок ажурності прикрас: решітка, сітка, ліхтарик; від назви жіночого вузького поясу, який ткали з різно-

кольорової вовни – крайка; драбинка – від вертикальних смужок узору, що нагадували шаблі драбини; рядки, пупчики, очка – походять від назв орнаментальних мотивів, що мають вигляд рядочків тощо. Залежно від місця в костюмі прикраси також поділяли на різновиди: шийні, нагрудні, поясні, ручні. Шийні прикраси – це яскраві смужки силянок, ажурні сітки комірців, шнурки – крученики, різноманітні ланцюжки, нагрудні – довгі смуги прикрас у вигляді петлі з суцільних або ажурних смужок мотивів вишивок і тканих виробів, кінці яких спереду з'єднані медальйоном, ручні – це браслети – бодзики, вісьорки до годинників тощо [1, 4].

Українки здавна любили носити різноманітні сережки, аксесуари для шиї та грудей. Наприклад, популярною гуцульською окрасою є кольє з кольорового венеціанського скла та вишивка бісером. Різнокольорові намистини ткалися на шовковій основі або по волоссю, утворюючи мальовничі геометричні прикраси, іноді квіткові. Бісерні прикраси можуть мати форму смуги або плеча і мають свої місцеві особливості з погляду форми, способу плетіння, малюнку та кольору [30]. Проведене дослідження показало, що існують різні види прикрас, а саме:

- намисто (виготовляється з коралу, бурштину, перлів, гранату, скла, солоду, поширювалися також намиста з гранату та різнокольорових паростків пшениці: вампіри, блискавки та перли);

- салба (дукати) (монети нашивають на одяг, доповнюють прикрасами або повністю з монет роблять окремі прикраси);

- згарда (схожі на мотузки, шнурки або дротики, натягнуті на ряд, два або три ряди литих мідних хрестів з мідними трубками або спіралями між ними, складеними або скрученими латунню чи міддю);

- дукач (личман) (декорований як медалі, з металевим бантиком, що прикрашений камінням);

- кризи – прикраса на шию з бісеру, у вигляді широкої стрічки, або святкового круглого коміру на плечах);

- рифи (пугвиці) (металеві буси, що чергуються з кораловими намистами);

- баламути (перламутр);

- писані поцьорки (видувне кольє із кольорового муранського скла – це круглі намистини, розписані вручну кольоровою емаллю та інкрустовані золотом. Іноді також використовували більш дешеве кольорове скло, яке нанизували на нитку, що надавало виробу яскравості та неповторності);

- силянки (розшитий бісером комір геометричними ромбами. Наприклад, для збільшення міцності гуцульського оберегу на смугу червоного сукна пришивалася вишита бісером стрічка із захисним орнаментом);

- гердани (нагрудні намиста з бісеру мають форму петлі, що складається з двох смуг, з'єднаних медалями в місці сонячного сплетення, з барвистими прикрасами, що варіюються від регіону до регіону та складені з різних кольорів. Здавна в Україні жінки прикрашали такими ажурними прикрасами шию та голову, а чоловіки – ще й капелюхи) [2, 3].

Отже, існує багато різновидів прикрас, які мають своє призначення, естетичні особливості, техніку виконання. Здавна жіночі прикраси були оберегами, частиною ритуалу, соціальним паспортом, який вказував на походження, достаток, вік, статус власниці.

Джерела та література

1. Білан М. С., Стельмашук Г. Г. Український стрій. Львів: ПП «Видавництво „Апріорі”», 2011. 310 с.
2. Врочинська Г. Українські народні жіночі прикраси XIX – початку XX століть: монографія. Київ: Родовід, 2008. 230 с.
3. Федорчук О. Українські прикраси з бісеру. Львів: «Свічадо», 2007. 120 с.
4. Тищенко О. Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України (XIII–XVIII ст.). Київ: Либідь, 1992. 189 с.
5. Історичні та культурні особливості національного українського одягу. URL: <https://etno-xata.com.ua/statti/traditsiji/istoricheskie-i-kulturnye-osobennosti-natsionalnoj-ukrainskoj-odezhdy/>

Коломійчук Іванна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У ДВОХ ІМПЕРІЯХ З ПОГЛЯДУ ОЛЕКСАНДРИ ЄФИМЕНКО

***Анотація.** Розвідку присвячено поглядам Олександри Єфименко на становище України у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Україна за всю свою величну історію певний час була поділена між імперіями. Це впливало на розвиток не тільки культури, мови, а й на світогляд людей, на їхнє життя, а головне на – самоідентифікацію. У цій статті ми розглянемо погляд Олександри Єфименко на становище України у двох імперіях, викладених праці «Історія українського народу».*

***Ключові слова:** Олександра Єфименко, наукові погляди, українські землі, Російська імперія, Австро-Угорська імперія.*

***Abstract.** The investigation is devoted to Oleksandra Yefimenko's views on the position of Ukraine in the Russian and Austro-Hungarian empires. For all its majestic history, Ukraine has been divided between empires for some time. This influenced the development not only of culture, language but also the worldview of people, their lives, and most importantly their self-identification. In this article we will consider the view of Alexandra Efimenko on the position of Ukraine in the two empires, which she outlined in her work "History of the Ukrainian people".*

***Keywords:** Alexandra Yefimenko, scientific views, Ukrainian lands, the Russian Empire, the Austro-Hungarian Empire.*

Розв’язана Росією війна проти суверенної України демонструє прагнення першої підкорити нашу країну, знівелювати національну мову та культуру, припинити проєкт «Україна» як такий. У цій ситуації доречно звернутися до історичного контексту, зокрема до періоду перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій. На відмінність їх становища звертали увагу історики XIX – початку XX ст., серед яких чільне місце посідає Олександра Єфименко, росіянка за походженням, але українка за світоглядом.

Життя та творчість О. Єфименко стали предметом уваги не одного покоління науковців. Д. Багалій, О. Драч, В. Смолій, О. Ясь, А. Капелер та інші зацікавили увагу на біографічних сюжетах і характеристиці загального її доробку [1; 2; 4; 5; 6]. Погляди дослідниці на становище українських земель у складі імперій спеціальному аналізу не піддавалися. Метою розвідки є характеристика бачення О. Єфименко відмінностей перебування українських теренів у складі Росії та Австро-Угорщини. Джерелом для опрацювання сюжету послужила її узагальнююча праця «Історія українського народу».